

Додаток
до наказу Міністерства розвитку
економіки, торгівлі та сільського
господарства України
26.02.2020 № 344

**МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ, ТОРГІВЛІ
ТА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ
(Мінекономіки)**

АПЕЛЯЦІЙНА ПАЛАТА

вул. М. Грушевського, 12/2, м. Київ, 01008, тел. (044)200- 47-53, факс (044)253-63-71
E-mail: meconomy@me.gov.ua, <http://www.me.gov.ua>, код ЄДРПОУ 37508596

Р І Ш Е Н Н Я

29 січня 2020 року

Колегія Апеляційної палати Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, затверджена розпорядженням голови Апеляційної палати Перевезенцева О.Ю. від 09.10.2019 № Р/104-19 у складі головуючого Тумко Л.І. та членів колегії Чуяна Ю.В., Шека О.П. розглянула заперечення Товстоп'ята О.І. проти рішення Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (далі – Мінекономрозвитку) від 22.07.2019 про відмову у видачі патенту на винахід «Повітряний рушій» за заявкою № а 2017 01971.

Представник Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності» (далі – заклад експертизи) – Рябухін Є.М.

При розгляді заперечення до уваги були взяті такі документи:
заперечення вх. № ВКО/578-19 від 01.11.2019 проти рішення Мінекономрозвитку про відмову у видачі патенту на винахід «Повітряний рушій» за заявкою № а 2017 01971;
доповнення до заперечення вх. № ВКО/15-20 від 13.01.2020;
копії матеріалів заявки № а 2017 01971.

Аргументація сторін

За результатами кваліфікаційної експертизи, проведеної закладом експертизи з урахуванням змін і додаткових матеріалів, поданих у зв'язку з одержанням заявником попереднього висновку кваліфікаційної експертизи № 9423/ЗА/19 від 23.04.2019 встановлено, що заявлений винахід не відповідає умовам патентоздатності, визначеним для нього частиною 1 статті 7 Закону

України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» (далі – Закон): за пунктом 1 формули не є промислово придатним.

Експертиза проводилась відповідно до Закону та встановлених на його основі Правил розгляду заявки на винахід та заявки на корисну модель, які затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 05.03.2002 № 197 (далі – Правила розгляду), та із врахуванням Правил складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель, які затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 22.01.2001 № 22 (далі – Правила складання).

Заявка розглянута із врахуванням зміненої формули винаходу на 1 арк., яка подана листом вх. № 19/ЗА/27937 від 24.05.2019, опису винаходу на 2 арк., що поданий листом вх. № 19/ЗА/27936 від 24.05.2019 та первинно поданих креслень на 1 арк.

У попередньому висновку кваліфікаційної експертизи № 9423/ЗА/19 від 18.04.2019 (далі – другий попередній висновок), у пунктах 2.2 та 2.3, апелянта повідомлено про недостатність у формулі суттєвих ознак щодо форми виконання з'єднання рухомого корпусу із зовнішнім елементом корпусу підшипника (під кутом), а також щодо некоректності викладення терміну «кардан» (правильно – карданне з'єднання). Враховуючи це, у зміненій формулі винаходу апелянт вніс відповідні коригування, усі інші ознаки формули залишилися без змін.

Під час перевірки формули винаходу із врахуванням опису винаходу на відповідність вимогам, визначеним частинами 4, 7, 8 статті 12 Закону, відповідно до пункту 6.4 Правил розгляду експертиза зазначила наступне.

У відповідь на попередній висновок кваліфікаційної експертизи № 30368/ЗА/18 від 18.12.2018 (далі – перший попередній висновок) апелянтом подано лист-відповідь № 19/ЗА/Вх№4169 від 24.01.2019, у якому він пояснив, як має відбуватися робота заявленого рушія, а саме апелянт зазначив про таке: «...при положенні коли площина круга 1 перпендикулярна до вертикальної осі б ніякого руху працюючого органу не відбудеться, навіть якщо зовнішній елемент корпусу 7 підшипника 4 буде обертатися ... Якщо повернути площину круга 1 ... корпус 7 буде нахилити, на кут перекосу, внутрішній елемент корпусу 3 підшипника 4, а разом із ним і конструкцію круга 1, на протязі всього обороту зовнішнього елемента корпусу 7, створюючи коливання працюючого органу, не створюючи при цьому, завдяки ..., обертового руху навкруги вертикальної осі круга 1, але буде рухатись при цьому, в трьох координатах простору». А у описі винаходу (стор. 2) зазначено: «...а так, як корпус 9 з'єднаний під кутом регулюючим гвинтом 8 із зовнішнім елементом корпусу 7 підшипника 4, буде обертатися корпус 7, внаслідок чого, за допомогою карданного з'єднання 5, буде відбуватися одночасне, в трьох вимірах простору, коливання працюючого органу».

Крім наведеного вище, у описі винаходу зазначено: «внутрішній елемент корпусу 3 підшипника 4, верхньою частиною, жорстко з'єднаний з кругом 1, а також жорстко з'єднаний з верхньою частиною карданного з'єднання 5, нижня частина якого установлена на верхній частині стійки 6». Відтак зрозуміло, що

при зміні кута нахилу круга 1 (робочого органу), відбуватиметься аналогічна зміна кута нахилу підшипника 4 із його внутрішнім 3 та зовнішнім 7 елементами. Іншими словами, площина підшипника 4 має бути фактично паралельна площині круга 1 (див. розріз на фіг. 1), оскільки зміна кута нахилу круга (див. фіг. 1) через жорстке з'єднання із верхньою частиною карданного з'єднання 5 має призводити до зміни кута нахилу підшипника фактично на той самий кут.

Отже, як це впливає із вказаного вище та/або матеріалів заявки, за рахунок з'єднання під кутом регулюючими гвинтами 8 корпусу 9 та зовнішнього елемента 7 корпусу підшипника 4 має відбуватися обертання вказаних трьох елементів (9, 8 та 7 відповідно (від приводу 10)), а також коливання (не обертання) робочого органу 1+2 (разом із, зрозуміло, верхньою частиною карданного з'єднання 5) у трьох вимірах простору.

Далі особливу увагу слід приділити саме коливанню. Задля того, щоб вказане коливання (не обертання, як про це чітко зазначив заявник) робочого органу у трьох вимірах простору відбувалося, необхідно, щоб регулюючі гвинти 8 вільно переміщувались у отворах корпусу 9, однак вказана можливість не розкрита апелянтом у матеріалах заявки, а термін «регулюючий гвинт» не передбачає можливості вільного переміщення (у випадку, якщо регулюючі гвинти не будуть вільно переміщуватися у корпусі 9, жорстке з'єднання робочого органу 1 із внутрішнім елементом корпусу 3 підшипника 4 та із верхньою частиною 5 карданного з'єднання не надаватиме змоги змінити положення робочого органу у трьох вимірах простору, оскільки, як вже було зазначено вище, площина робочого органу має бути фактично паралельна площині підшипника 4 із його внутрішнім 3 та зовнішнім 7 елементами, де з зовнішнім елементом 7 корпусу підшипника 4 з'єднані відповідні регулюючі гвинти 8).

Із опису винаходу впливає інформація про таке: «... коливання працюючого органу. Оскільки відношення коефіцієнта лобового опору у повітрі випуклої поверхні напівсфери до її протилежної дорівнює 1:4, буде з'являтися аеродинамічна підйомна сила, направлена в сторону випуклості напівсферичних елементів 2».

Отже, навіть якщо уявити, що коливання робочого органу у трьох вимірах простору досягається (що неможливо, як про це зазначено вище), постає законне питання щодо створення заявленим повітряним рушієм достатньої аеродинамічної сили, враховуючи сили опору, масу самого рушія разом із приводом і таке інше, що є необхідною умовою для його працездатності у якості повітряного рушія. Однак із вказаного апелянтом виразу щодо коефіцієнта лобового опору напівсфери неможливо виявити вказану інформацію, а у матеріалах заявки відсутній конкретний приклад здійснення винаходу із реальними параметрами рушія (масою, розмірами тощо) та розрахунками. Таким чином у експертизи є всі підстави вважати, що вказана заявником інформація щодо створення достатньої для переміщення аеродинамічної підйомної сили заявленим рушієм має декларативний характер, і вона не може вважатися такою,

що підтверджує можливість досягнення вказаного апелянтом призначення та технічного результату.

У відповідь на наведену вище інформацію апелянт надіслав лист-відповідь №19/ЗА/27935 від 24.05.2019, де зазначив про таке: «регулюючі гвинти не повинні вільно переміщуватися в отворах корпусу 9, а навпаки, закріплені жорстко гайками»; «я не буду довго пояснювати теоретичну механіку коливаючого руху, «поскільки» є виготовлена установка, поки що без напівсферичних елементів, але, що стосується коливаючого механізму, то він працює ідеально»; «регулювання кута перекосу під час польоту апарату ...відображена в заявці ... будова якого не розголошується з метою секретності» - «щодо спроможності представленого рушія розвивати аеродинамічну силу тяги, яка б могла забезпечити достатню працездатність, то її можливо виявити точно, тільки експериментально, так як і коефіцієнт лобового опору напівсферичного елемента, чим я зараз і займаюсь».

Отже, із зазначеної вище інформації зрозуміло, що:

1) регулюючі гвинти не повинні вільно переміщуватися в отворах корпусу, однак як тоді має відбуватися коливання (переміщення у трьох вимірах простору) робочого органу (площина якого, зверніть особливу увагу, завжди має бути фактично паралельною площині корпусу підшипника 4, що жорстко з'єднаний вказаними гвинтами із корпусом 9) – заявник не пояснює;

2) інформація щодо спроможності представленого рушія розвивати аеродинамічну силу тяги, яка б могла забезпечити достатню працездатність та щодо коефіцієнту лобового опору (1:4) напівсферичних елементів, що наведена у описі, нічим не обґрунтована, оскільки, як зазначив сам заявник, «її можливо виявити точно, тільки експериментально, так як і коефіцієнт лобового опору напівсферичного елемента, чим я зараз і займаюсь». Тобто жодних реальних достовірних даних щодо можливості роботи вказаної установки у якості повітряного рушія немає.

Під час перевірки промислової придатності винаходу згідно з частиною 8 статті 7 Закону та відповідно до пункту 6.5.1 Правил розгляду заклад експертизи зазначив наступне.

Із матеріалів заявки можливо виявити посилання на призначення заявленого винаходу (бути повітряним рушієм), а відтак перша вимога пункту 6.5.1 Правил розгляду – виконана. Крім того, із первинних матеріалів заявки можливо виявити засоби та методи, за допомогою яких можливе здійснення заявленого у формулі винаходу, а відтак друга вимога пункту 6.5.1 Правил розгляду – виконана.

Як вже було зазначено вище: 1) наявність у формулі ознак щодо регулюючих гвинтів не вказує на можливість їх вільного переміщення у корпусі 9, а навпаки, без чого коливання робочого органу, як це впливає із матеріалів заявки, неможливе (вказані у пункті 2.6 пояснення апелянта із цього приводу не можуть вважатися обґрунтованими);

2) представлених у матеріалах заявки даних явно не достатньо для того, щоб достовірно підтвердити можливість створення робочим органом достатньої аеродинамічної сили, з урахуванням реальних обставин (опору повітря, маси рушії разом із приводом і таке інше), крім того, вказані у пункті 2.6 пояснення апелянта із цього приводу також явно вказують на це.

За результатами перевірки умов, зазначених у пункті 6.5.1.1 Правил розгляду, встановлено, що третя умова апелянтом не дотримана.

За таких обставин відповідно до пункту 6.5.1.3 Правил розгляду експертиза дійшла до остаточного висновку про те, що охарактеризований у формулі винахід не відповідає умові промислової придатності.

Щодо винаходу, для якого встановлена невідповідність умові промислової придатності, перевірку на відповідність іншим умовам патентоздатності не проводять (пункт 6.5.1.4 Правил розгляду).

На підставі висновку закладу експертизи Мінекономрозвитку прийнято рішення від 22.07.2019 про відмову у видачі патенту на винахід «Повітряний рушій» за заявкою № а 2017 01971.

Апелянт – Товстоп'ят О.І. заперечує проти рішення Мінекономрозвитку від 22.07.2019 за заявкою № а 2017 01971 та наводить наступні доводи.

У рішенні експертом зазначено: «для того, щоб вказане коливання робочого органу у трьох вимірах відбувалося, необхідно, щоб регулюючі гвинти 8 вільно переміщувались у отворах корпусу 9». На що апелянт наголошує, що регулюючі гвинти 8 закріплені жорстко в отворах корпусу 9 і нікуди не повинні переміщуватись, про що було викладено у відповіді апелянта на попередній висновок вих. № 30368/ЗА/18 від 18.12.2018.

На попередній висновок № 9423/ЗА/19 від 18.04.2019 апелянт повідомляв, що існує експериментальна установка, яка поки що без напівсферичних елементів, але що стосується коливаючого механізму, то він працює ідеально. Роботу експериментальної установки знято на телефон і надіслано до Укрпатенту.

У частині 8 статті 7 Закону зазначено, що винахід промислово придатний якщо його можна буде використати у промисловій або в іншій сфері діяльності.

Представлений винахід не є вузькопрофільним пристроєм, а являє собою більш широку концепцію застосування його в різних сферах промисловості. Винахід можна застосувати як надбезшумні вентилятори. На суднах такий рушій можна використовувати в якості гребних гвинтів для покращення судноплавства в місцях де велика щільність водних рослин, які заважають традиційним гвинтам обертатись.

Дуже ефективно використовувати даний рушій у надлегких безпілотних літальних апаратах.

Домінуючою перевагою коливаючого механізму над гвинтокрилами полягає в тому, що при зіткненні рушії з перешкодою він її, не рубає, а відштовхує.

У даному випадку не потрібно підтверджувати аеродинамічну силу тяги рушія, оскільки представлений винахід не є складовою конкретного транспортного засобу а являє собою лише загальну конструкцію рушія який може бути використаний у багатьох пристроях.

Головним є те що аеродинамічна сила тяги існує і вона є позитивна, оскільки коефіцієнт лобового опору (далі – КЛО) напівсферичної площини до протилежної становить 1:4 і якщо взяти до уваги, що половина круга 1 працюючого органу рухається вниз, а друга половина вверху, то позитивну тягу створює тільки половина круга 1, яка дорівнює три одиниці КЛО, а одна одиниця КЛО створюється півколом який рухається вгору і цей опір є негативний.

Отже три одиниці КЛО створюють позитивну аеродинамічну силу тяги рушія і вони являються постійними в кожному випадку.

Щоб збільшити аеродинамічну силу тяги рушія необхідно: 1. Збільшити площину круга рушія; 2. Збільшити оберти привода рушія; 3. Збільшити кут перекошу круга; 4. В апаратах вертикального злету і посадки можна збільшити аеродинамічну силу тяги у два рази поставивши два рушія, як це показано у заявці на винахід № а 2018 12265.

Враховуючи наведене, апелянт робить висновок, що теоретично позитивна сила тяги існує. Для того щоб підтвердити можливість створення робочим органом достатньої аеродинамічної сили тяги потрібно знати конкретні розміри і масу явного рушія і літального апарату. Побудова і використання винаходу цілком технічно можлива, оскільки рушій простий у виготовленні і використанні.

Таким чином, заявлений винахід відповідає умовам пункту 8 статті 7 Закону.

Враховуючи наведені доводи, апелянт просить скасувати рішення Мінекономрозвитку від 22.07.2019 про відмову у видачі патенту на винахід «Повітряний рушій» за заявкою № а 2017 01971 та повернути її на кваліфікаційною експертизу.

Колегія Апеляційної палати вивчила і проаналізувала аргументацію сторін, що міститься в матеріалах справи та яку було наведено під час розгляду заперечення в апеляційному засіданні.

Керуючись пунктом 2 глави 2 розділу V Регламенту Апеляційної палати Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, при розгляді заперечення колегія Апеляційної палати перевірила обґрунтованість рішення Мінекономрозвитку у межах підстав та вимог, викладених у запереченні, керуючись Законом, Правилами складання та Правилами розгляду.

Згідно з пунктом 6.5.1.1 Правил розгляду для встановлення промислової придатності винаходу перевіряють:

наявність у матеріалах заявки посилання на призначення заявленого об'єкта винаходу (для нових хімічних сполук - його можливе застосування);

наявність у первинних матеріалах заявки описаних засобів і методів, за

допомогою яких можливе здійснення винаходу в тому вигляді, як він охарактеризований в будь-якому пункті формули. Якщо такі відомості в матеріалах заявки відсутні, допускається, щоб засоби і методи, на які є посилання в заявці, були описані в джерелах інформації, що стали загальнодоступними до дати пріоритету винаходу.

Крім цього, у разі здійснення винаходу за будь-яким пунктом формули, перевіряють, що реалізація вказаного заявником призначення дійсно можлива.

У першому попередньому висновку кваліфікаційної експертизи встановлено, що у первинних матеріалах заявки відсутній опис засобів і методів, за допомогою яких можливе здійснення винаходу в тому вигляді, як він охарактеризований у формулі, а саме, відсутній опис конструктивного виконання механізму руху, який забезпечує рух працюючого органу по принципу просторово-коливної шайби. Також такі відомості не описані в джерелах інформації, що стали загальнодоступними до дати пріоритету винаходу.

У листі-відповіді на вищезгаданий перший попередній висновок апелянт надав пояснення, як має відбуватися робота заявленого повітряного рушія, а саме детально описав, за рахунок якого конструктивного його виконання забезпечується рух працюючого органу по принципу просторово-коливної шайби. На думку колегії Апеляційної палати наданих пояснень апелянта достатнього для ясного і повного розуміння можливості здійснення руху робочого органу за вищезгаданим принципом.

Разом з листом-відповіддю апелянтом надано змінену формулу винаходу.

Пояснення апелянта ґрунтуються на тому, що стійка заявленого рушія жорстко встановлена на будь-якій опорі, а корпус при роботі рушія обертається навколо згаданої стійки та передає обертальний рух через регульовальні гвинти зовнішньому елементу корпусу підшипника незалежно від стійки та жорстко з'єднаного з нею через карданне з'єднання внутрішнього елемента корпусу підшипника.

Однак такі відомості, що описують вищезгадане жорстке встановлення стійки на опорі і незалежне одне від одного обертання внутрішнього та зовнішнього елементів корпусу підшипника, відсутні в первинних матеріалах заявки. Більш того, в первинному описі зазначено, що «до верхньої частини обертаючого корпусу 9, установленого на стійці 6» закріплено «зовнішній елемент корпусу 7 підшипника 4», а на фіг. 1 наведене конструктивне виконання заявленого рушія, з якого неможливо встановити наявність вищеописаного незалежного обертання внутрішнього та зовнішнього елементів корпусу підшипника, як і особливості виконання карданного з'єднання.

Отже, вищезгадані додаткові матеріали в частині вищенаведених пояснень апелянта виходять за межі розкритої у поданій заявці суті (пункт 7.12 Правил розгляду), оскільки вони містять відсутні в первинних матеріалах заявки відомості, які не були включені до формули, але необхідні для підтвердження реалізації винаходу, і які не були загальнодоступними до дати подання заявки.

Таким чином, вищезгадані додаткові відомості не можна визнати такими, що підтверджують промислову придатність заявленого винаходу на дату подання заявки, оскільки вони не можуть бути прийняті до уваги під час проведення кваліфікаційної експертизи.

У другому попередньому висновку кваліфікаційної експертизи було встановлено, що представлених у матеріалах заявки даних явно не достатньо для того, щоб достовірно підтвердити можливість створення робочим органом достатньої аеродинамічної сили, з урахуванням реальних обставин (опору повітря, маси рушія разом із приводом і таке інше). Тобто було встановлено, що у разі здійснення винаходу за зміненою формулою реалізація вказаного заявником призначення неможлива, а отже заявлений винахід не відповідає умові промислової придатності.

Поряд з цим, колегія Апеляційної палати встановила, що змінена після першого попереднього висновку кваліфікаційної експертизи формула містить недостатню кількість суттєвих ознак, які б обумовлювали можливість руху працюючого органу по принципу просторово-коливної шайби (зокрема вищезгаданих ознак, що характеризують незалежне обертання внутрішнього та зовнішнього елементів корпусу підшипника).

Таким чином, колегія Апеляційної палати вважає, що у разі здійснення винаходу за зміненою формулою реалізація вказаного заявником призначення (функціонування як повітряного рушія) дійсно неможлива, а отже заявлений винахід не відповідає умові промислової придатності. Такий же недолік стосовно недостатньої сукупності суттєвих ознак заявленого винаходу характерний і для формули, зміненої після другого попереднього висновку кваліфікаційної експертизи.

Колегія Апеляційної палати вважає за необхідне відмітити, що в даному випадку має місце недолік формули, усунення якого привело б до включення до формули винаходу ознак, відсутніх в первинних матеріалах, внаслідок чого додаткові матеріали, в яких вони вперше наведені, повинні бути визнані такими, що виходять за межі розкритої у поданій заявці суті, та не враховуватись під час проведення кваліфікаційної експертизи.

Таким чином, вимога щодо реалізації вказаного апелянтом призначення при здійсненні винаходу за формулою, зміненою після другого попереднього висновку експертизи формулою, не дотримана.

Згідно з пунктом 6.5.1.3 Правил розгляду, якщо хоча б одна із зазначених у пункті 6.5.1.1 Правил розгляду вимог не дотримана, то робиться висновок, що винахід не відповідає умові промислової придатності.

На підставі викладеного колегія Апеляційної палати вважає остаточний висновок за результатами кваліфікаційної експертизи про невідповідність винаходу умові промислової придатності обґрунтованим, а рішення Мінекономрозвитку від 22.07.2019 про відмову у видачі патенту на винахід «Повітряний рушій» за заявкою № а 2017 01971 правомірним.

За результатами розгляду заперечення, керуючись Законом України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», Регламентом Апеляційної палати Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, затвердженим наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 19.02.2019 № 263, колегія Апеляційної палати

в и р і ш и л а:

1. Відмовити Товстоп'яту О.І. у задоволенні заперечення.
2. Рішення Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 22.07.2019 про відмову у видачі патенту на винахід «Повітряний рушій» за заявкою № а 2017 01971 залишити чинним.

Рішення набирає чинності з дати його затвердження наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Затверджене рішення може бути оскаржено у судовому порядку протягом двох місяців від дати його одержання.

Головуючий

Л. І. Тумко

Члени колегії

Ю. В. Чужан

О. П. Шека